

...a zase to vzdělávání

M. Bunešová

V dosažitelných dokumentech lze dohledat, že profese zdravotní laborant vznikla de facto objevením se prvního absolventa studia dvouleté školy pro laboranty, kterou založil prof. MUDr. J. Hořejší. První absolventi vycházeli v r. 1951 Do té doby se analýzám biologického materiálu věnovali lékaři, kteří měli hlubší zájem o to, co se v organismu jejich pacienta děje, nebo které k tomu přiměl profesor (Syllaba, Charvát a další legendy).

Jak se rozvíjela medicína, tak se ruku v ruce s ní rozvíjely i laboratorní analýzy. Vše bylo nějak čitelné. Analytik v laboratoři studoval analytiku a laborant prováděl podle jeho pokynu a často ve spolupráci s ním, laboratorní vyšetření. Vyplývalo to z náplně práce, ke které nás všechny opravňovalo absolvované studium. Jak je uvedeno na začátku sdělení, vzdělávání začalo o r. 1948 střední odbornou školou dnešního typu a po menších, vývojových změnách se pokračovalo dlouhá léta studiem na zdravotnické škole – obor zdravotní laborant a následně ti zdatní absolvovali specializační studium (atestaci) pro laboratorní obor, ve kterém pracovali. Tímto způsobem vzdělávání běželo do památného roku 2004, kdy vešel v platnost zákon č. 96/2004 Sb. Zákon o podmínkách získávání a uznávání způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání a k výkonu činnosti souvisejících s poskytováním zdravotní péče.

Dnes, po jedenácti letech je možné vyslovit názor, že odpískal kvalitní vzdělávání a profesní zájem lidí, kteří by eventuálně byli tak entuziasticky založení, že by zvažovali práci ve zdravotnictví. Jinak řečeno, necitlivě narušil časem ověřenou tradici, namísto, aby ji zdokonalil a zmodernizoval.

K dnešnímu dni prošel zákon č. 96/2004 Sb. osmi novelizacemi (téměř dvěma do roka). Aktuálně se pracuje na přípravě nového zákona o vzdělávání, který má nahradit stávající zákon. Je neveselé, že ve chvíli, kdy je odborná veřejnost oslovena o „poslední“ řádné a opodstatněné připomínky, vzedme se vlna srcervoucích diskusí na téma, jaké to bylo dřív krásné a v pořádku, že bakaláře v laboratořích nepotřebujeme a laboratorní asistenty nechceme. Slyšíme jen minimální množství faktů o rozvoji laboratorní medicíny, o důvodech, proč je třeba, aby v klinických laboratořích pracovali laboranti s prvním stupněm vysokoškolského vzdělání. To vše v době, kdy velké

počty často obskurních vysokých škol chrlí absolventy, studující tvorbu daňových příznání, organizovaní volného času u mládeže i seniorů a další podivné kvalifikace. Ani aktivita laboratorních pracovníků nepomáhá v racionálním řešení situace. Minimum podnětů přicházejících od analytiků (kterých se zákon č. 96/2004 Sb. týká také), se soustřeďuje na poněkud nepoužitelná tvrzení, že absolvovaní akreditovaného kvalifikačního kurzu (AKK) nezaručí kvalitu a zájem absolventa o práci v laboratoři. Kde jsou informace o souvislosti pracovního zařazení a finančního ohodnocení? Kde je zájem o vědu a pacienta? Opravdu to příslušné pracovníky nezajímá?

Již neplatí, že „kdo má maturitu má i autoritu“. V naší republice došlo v posledních letech nejen k devaluaci maturitní zkoušky, ale – a to je hlavní dopad na kvalitu znalostí absolventů zdravotnických škol – došlo k hlubokému poklesu kvality přijímaných studentů. Je jen otázkou času, kdy dojde i k problému s kvalitou učitelů zdravotnických škol. S kvalitou přijímaných studentů úzce souvisí kvalita výuky. Nemůžeme-li, nebo nechceme z ekonomických příčin řadu studentů vyloučit pro špatné výsledky, není jiného zbylí, než výukový obsah přizpůsobit studentům. I za cenu snížené výsledné kvality studijních výsledků!?

V České republice již na několika vysokých školách probíhá studium zdravotních laborantů a ze společného jednání se zástupci Asociace vysokoškolských vzdělavatelů nelékařských zdravotnických pracovníků (AVVNZP, www.avvnzp.cz) jasně vyplývá nejen ochota dále vzdělávat laboranty, ale i úžeji spolupracovat s terémem tak, aby absolventi získali jak potřebné teoretické vědomosti, tak i praktické dovednosti.

Není ani jeden smysluplný důvod k tomu, aby laborant nebyl absolventem bakalářského studia.

Ano, mohli bychom dlouze diskutovat o přemíře vysokých škol v ČR. Jen stěží lze očekávat, že společnost upotřebí/využije tolik manažerů, logistiků, výživových poradců, volnoaktivních odborníků atp, které současné vysoké školství nabízí a produkuje. Co je ovšem nutné očekávat, je potřeba a nutnost kvalitně, v souladu s možnostmi lékařské vědy vzdělaných zdravotnických pracovníků.

Není důvod zastírat, že spolupráce se zástupci odpovědných úřadů, není procházkou růžovým sadem. Jednání se zástupci MZČR proběhlo mnoho, na části jsem byla účastna. Vždy bylo značně depresivní, když úředník po pochopení problematiky, po navázání spolupráce, byl vyměněn. Zamyšlení nad důvody „výměny“ nechávám na čtenáři a vrátím se k připomínkám k zákonu č. 96/2004 Sb. odeslaných na MZČR za odbornou společnost klinické biochemie. Připomínky

vypracovali členové výboru biochemických laborantů a po projednání výborem ČSKB byly odeslány na MZČR. Dostali jsme poděkování za spolupráci. Na výzvu ohledně užší spolupráce s MZČR jsme obdrželi odpověď od Mgr. Alice Strnadové, MBA, hlavní setry ČR, že pracovní skupina pro nelékařská zdravotnická povolání byla příkazem ministra zdravotnictví zřízena dnem 31. 7. 2015. Ze statutu a jednacího řádu pracovní skupiny (dále jen PS) vyplývá:

- členy PS jmenuje a odvolává ministr zdravotnictví
- jednání (PS) jsou neveřejná, taktéž závěry z jednotlivých jednání
- na jednání PS se mohou přizvat odborníci či profesní organizace (dle povahy projednávané problematiky)
- vypořádání všech došlých připomínek předpokládáme na podzim tohoto roku

Jeví se to jako pesimistický závěr sdělení? Nikoliv. Jedná se sice o velmi dlouhodobou a vysilující činnost, ALE přeci jenom se touto problematikou

ministerstva zabývají. Přesto, že to celé, jako ostatně dnes již všechny oblasti lidského bytí, je byznys, jedná se v tomto případě i o další aspekt, který je třeba mít na paměti – jde o otázku žití a nežití. Zdravotnictví jako obor má v rukách naše zdraví, naše životy a kvalitu našich životů. To platí pro všechny profese ve zdravotnictví. Toto vše by si měl uvědomit i úředník na MZČR i MŠPSV.

TAKŽE ono to půjde, ono se to rozhýbává. Jde to ovšem ztuha a s nezbytným nasazením konkrétních jedinců. Za tuto situaci nemůže bývalý režim (jak by bylo příjemné použít tohoto zaklínadla). Již se jedná o problém „nové“ doby. Nepříjemné, ale obvyklé. Nový systém vzdělávání byl uveden do praxe v dobré víře. Praxe ukázala, že se neosvědčil. Jednání pokračují a je třeba udělat maximum pro zlepšení stavu. Potřebujeme nový zákon o vzdělávání v takové kvalitě, abychom mohli být oprávněně hrdí na svoji profesi a hlavně, abychom znali a uměli v klinických laboratořích pracovat v souladu s medicínou založenou na důkazech tak, aby hlavní přínos kvality pocítil pacient.